

קובץ

הערות וביאורים

בתורת

כבוד קדושת אדוננו מורנו ורבנו
בעניני גאולה ומשיח
בפש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות

- ש"פ יתרו -

כ"ב שבט * יום ה"יארצייט - הילולא" השביעי
של הרבנית הצדקנית מרת חי' משוקא נ"ע זי"ע

יצא לאור ע"י

תלמידי ביהמ"ד דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראוי עוועניו
ברוקלין, ניו יארק
שנת חמשת אלפים ושבע מאות וחמישים וחמש לכריאה
שנת ה'תשנ"ז

בי"ה

- ש"פ יתרו -

כ"ב שבט * יום "יארצייט הילולא" השביעי
של הרבנית הצדקנית חי' מושקא נ"ע זי"ע
ה'תשנ"ה

*

גליון ט' (תרפ"ה)

* * *

תוכן הענינים

עניני גאולה ומשיח

מפתח בעניני גאולה ומשיח משיחות רבנו 4
לקוטי שיחות

טעם אמירת פי' המן 11
נגלה

ביאור שיטת אדה"ז בחיוב בדיקת חמץ (גליון) 15
שונות

בנוסח תפילת שבת "זכר למעשה בראשית". 18

באופן ההנהגה על הציון (גליון) 20

תורת תלמידי הה"מ בספרי מאמרי חב"ד (גליון) 20

*

מספר הפאקס לשלוח הערות: 7714859 - 718

ש"פ יתרו - כ"ב שבט * יום ה"יארצייט-הילולא" השביעי

עניני גאולה ומשיח

מפתח בעניני גאולה ומשיח - משיחות רבנו

הת' בנציון פייפ
- תלמיד בישיבה -

בהתאם להשיחה הידועה דש"פ תזו"מ תנשי"א שה"דרך הישרה" לזירוז הגאולה וכו' היא ע"י לימוד עניני גאולה ומשיח בתורתו של נשיא דורנו, ובמיוחד בעת העלם כזה עלי' נאמר בשיחת ש"פ בלק תנשי"א "שגם כאשר מצד הרגש שלו נמצא עדיין ח"ו מחוץ לענין הגאולה (כיון שלא יצא עדיין מהגלות הפנימי), הרי ע"י לימוד התורה בעניני הגאולה מתעלה למעמד ומצב של גאולה, ומתחיל לחיות בעניני גאולה, מתוך ידיעה והרגשה ש"הנה זה בא".

אשר ע"כ נלקט בזה מפתח ע"פ סדר הא"ב בענין קיום כו"כ מצוות (וכמו"כ הכרעות בכמה עניני הלכה וכו' - למעט (רוב) דיוקים בחל' מלכים וכו' בענין מלך המשיח ובי' תקופות וכיו"ב - אשר "כל הספרים מלאים מדבר זה") לעתיד לבא, מתוך שיחות רבנו במשך השנים (בעיקר: תשלי"ח - תשנ"ב). רשימות מעין אלו נדפסו בספר "מגולה לגאולה" וכן בגליונות "תורתו של משיח", אבל הרשימה המרוכזת ביותר - לע"ע - התפרסמה בגליון "הערות וביאורים אהלי תורה" (ש"פ אמור תנשי"א), ע"י הרה"ת י"י שי' ברוין. מחמת ריבוי ההוספות, שולבה רשימה הני"ל בזו שלפנינו. אמנם, רחוקה רשימה זו מלהיות מושלמת, ואבקש מכל הקוראים שי', שבאם ידועים להם או נמצאים בידיהם עוד מעין אלו - בשיחות, המאמרים והיחידויות - שישלחו למערכת בהקדם, ע"מ שיתפרסמו בהמשך הרשימה בגליונות הבאים אי"ה, וזכות הרבים תלוי בהם.

*

אות א:

אהבת ישראל - בתוקפה תעמוד בימות המשיח, כולל ההשפעה על כאו"א להגיע לתכלית השלימות בחיי היום יום - לקו"ש חכ"ג ע' 487.

ש"פ יתרו - כ"ב שבט * יום ה"יארצייט-הילולא" השביעי 5

אומות העולם - ביטול ושבירת הקליפה דאוח"ע יהי לפני
קבלת פני משיח - ש"פ וארא תשמ"ב (התועדויות תשמ"ב ח"ג ע'
741).

אסרו חג (נשאר בצי"ע) - אם משיח יבוא בו ביום, האם יחול,
או יבטל כיון שאגלאי מילתא שהי כבר מאתמול - ש"פ בראשית
(א) תנשי"א, (התועדויות תנשי"א ח"א ע' 207), ולחעיר מהנסי
בערך יו"ט שני של גלויות.

אפוד - לעי"ל יצטרכו ללבוש אפוד כבני הנביאים, כמ"ש
י"אשפוך את רוחי וגוי וניבאו גוי - כמעלת כה"ג ש"מדבר ע"פ
האפוד והחושן ברוח"ק" - ט"ו תמוז תשמ"ז (התועדויות תשמ"ז
ח"ד ע' 53), ש"פ בחר תשמ"ט (התועדויות תשמ"ט ח"ג ע'
156).

ארץ ישראל (א) - לכ"א מישראל יש חלק בארץ קיני קניזי
וקדמוני גם עכשיו - ט' מרחשון תשנ"ב (שיחות קודש תשנ"ב ח"א
ע' 274).

ארץ ישראל (ב) - יציאה מא"י לחו"ל - ע"ע אתרוג.

אשה - איך יתקיים י"עוד ישמע בערי יהודה וגוי **קול כלה** -
והרי זהו היפך הצניעות וכו' - לקו"ש חכ"א ע' 379, וע"ע
תערובת.

אתרוג - גם לעי"ל יצאו לחו"ל ויביאו אתרוגים מקאלאבריא,
ולכאו"א יהי אתרוג שלו - ש"פ נח תשמ"ט, (התועדויות תשמ"ט
ח"א ע' 301).

אות ב:

בגדי כהונה - כ"א מישראל ילבוש חי (או ז') בגדי כהונה
לעי"ל - ש"פ ויחי תנשי"א, (רשימה פרטית ע' 8).

ביקור (די ימים) - האם יצטרכו ביקור די ימים באם יבוא
משיח סמוך לפסח (או פסח שני) - ואם שייך ע"י נבואה שזהו רק
בירור המציאות, או ימצאו היתר שלא יצטרכו - ר"ד י"א אייר
תשמ"ט (התועדויות תשמ"ט ח"ג ע' 131). ר"ד ער"פ תנשי"א

6 ש"פ יתרו - כ"ב שבט * יום ה"יארצייט-הילולא" השביעי

(סח"ש תנשי"א ח"א ע' 426). ועייג'כ ש"פ ויצא תנשי"א (התועדויות תנשי"א ח"א ע' 359).

ביהכנ"ס (א) - "עתידין בתי כנסיות כו' שבבבל שיקבעו באי"י עם האדמה שתחתיהם, ולכן אי"צ תנאי להעתיקם ממקומם - ש"פ ויצא תשמ"ט, (התועדויות תשמ"ט ח"א ע' 405).

ביהכנ"ס (ב) - "עתידין בתי כנסיות וכו' שבבבל שיקבעו באי"י - יהי גם בעצים ובאבנים שחיו פעם בתי כנסיות, כמו"כ הר סיני וכו' - ש"פ בהו"ב תשמ"ח (סח"ש תשמ"ח ח"ב ע' 464).

ביהמ"ק (א) - כל ה"מקדש מעט", ובתים פרטיים שמעין אלו, ידבקו בבית המקדש - ש"פ ויצא תשנ"ב, (סח"ש תשנ"ב ח"א ע' 154, ועיין בקוני בית רבינו שבבבל - דרגות בזה.

ביהמ"ק (ב) - בביהמ"ק דלעת"ל יהי עץ מכוסה - ש"פ חוקת תשד"מ (התועדויות תשד"מ ח"ג ע' 2069).

ביהמ"ק (ג) - אם יהי משמים או בידי אדם, ועפ"ז - אם שי"ך להיות בלילה או בשבת - ר"ד כ"ז אד"ש תשמ"ו (התועדויות תשמ"ו ח"ב ע' 841). ר"ד ו' מרחשון תשנ"ב (סח"ש תשנ"ב ח"ב ע' 462). קוני והחי יתן אל לבו סי' א (התועדויות תשמ"ח ח"ב ע' 544). שם, סי"ה (התועדויות שם ע' 559, ועיי"ש), ש"פ חיי שרה תשמ"ז (התועדויות תשמ"ז ח"א ע' 536), ובכ"מ. ולהעיר ג"כ משיחת ש"פ יתרו תנשי"א (התועדויות תנשי"א ח"ב ע' 270). ועיי"ע שערים בארוכה.

ביהמ"ק (ד) - תחלת עשיית ביהמ"ק השלישי תהי מהשערים דווקא - קוני והחי יתן אל לבו סי"ה (התועדויות תשמ"ח ח"ב ע' 560). ועי' בהנסי בערך ביהמ"ק, ובערך שערים, וש"נ.

ביהמ"ק (ה) - גובה בית המקדש דלעתיד לבוא יהי כשל בית שני - חידושים וביאורים בהלי ביהמ"ח ע' קא סי"ח, וראה ג"כ לקו"ש ח"י ע' 211.

ביהמ"ק (ו) - חורבן ביהמ"ק הא' והב' ע"מ לבנות ביהמ"ק השלישי, וגדר נצחיות ביהמ"ק הא' והב' - חידושים וביאורים

ש"פ יתרו - כ"ב שבט * יום ה"יארצייט-הילולא" השביעי 7

בהלי ביהב"ח שיחות ד, ה, ח, ושי"נ. וראה ג"כ ש"פ מפשטים תשמ"ב (התוועדויות תשמ"ב ח"ב ע' 896).

ביהמ"ק (ז) - בנינו קודם לקיבוץ גלויות, או להיפך, ואיך יתכן שיהיו שניהם - ש"פ חיי"ש תשמ"ג (התוועדויות תשמ"ג ח"א ע' 509, 519). ש"פ חיי"ש תשמ"ח (התוועדויות תשמ"ח ח"א ע' 487, 491), ש"פ חיי"ש תשמ"ז (התוועדויות תשמ"ז ח"א ע' 530, 539), ובכ"מ.

ביהמ"ק (ח) - אחרי חזרת חסנהדרין - עיי"ע סנהדרין (ב).

ביהמ"ק (ט) - דיני שמירתו ומתי יתחילו לחול - עיי"ע שמירה.

בית שמאי - איך תהי' ההלכה לעי"ל כבי"ש, והרי התורה היא נצחית וכו' - לקו"ש חכ"ב ע' 47, חכ"ד ע' 8 ואילך ובה"ע 81 שם, הערת רבנו לשיעורים בסה"ת פ"נ בהערה, קוני"תורה חדשה מאתי תצא", קוני' הלי' תושבע"פ שאין בטלין לעולם, ועוד, ולחעיר מהנס בערך חנוכה (ב).

בעלי חיים טמאים - איך יהיו לעת"ל כאשר יואת רוח הטומאה אעביר וגו"י - לקו"ש חיי"ד ע' 60-259, ועיי"ע חזיר.

בענעדיקטין - כשיבואו משה ואהרן יוכיחו שאין שום שאלות וצד פקפוק, וכולם יוכלו לשותות בענעדיקטין - ש"פ נח תשכ"ז (שיחות קודש תשכ"ז ח"א ע' 132).

ברכות: ברכה אחרונה (א) - אם יבוא משיח באמצע התוועדות וילכו עם הביהמ"ד לאי"י, אייז' הפסק (עכ"פ לכתחילה) לענין ברכה אחרונה - ש"פ ויצא תשמ"ט (סה"ש תשמ"ט ח"א ע' 99).

ברכה אחרונה (ב) - לעי"ל יתברכו ברכה אחרונה על הגלות (כמ"ש "אודך הוי' וגו'", והיא "אחרונה" - על הגלות האחרון) - ט"ו בשבט תשמ"ב (התוועדויות תשמ"ב ח"ב ע' 874).

ברכת המזון (א) - שלימות המצוה ד"יאוכלת ושבעת וברכת"י יחי' לעי"ל (בסעודת לויתן וכו') - ליל שמח"ת תשי"נ

8 ש"פ יתרו - כ"ב שבט * יום ה"יארצייט-הילולא" השביעי

(התוועדויות תשי"ג ח"א ע' 220), שי"פ וירא תשנ"ב (סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 96).

ברכת המזון (ב) (נשאר בצ"ע) - איך יהי ברהמ"ז לע"ל (בתקופה הב') כאשר לא יהי אכוי"ש אלא "הנשמה ניזונית מן הגוף" - ב' דחה"ש תשמ"ב (התוועדויות תשמ"ב ח"ג ע' 1561).

ברכת התורה - יצטרכו לברך ברכת התורה לפני לימוד "תורה חדשה" מהקב"ה או התרגום ע"י משיח - ב' דחה"ש תשי"ג (התוועדויות תשי"ג ח"ג ע' 289).

ברכת "חכם הרזים" - יברכו כאשר יהיו כל בניי בא"י - שי"פ וארא תשמ"ב (התוועדויות תשמ"ב ח"ב ע' 745).

ברכת כהנים (א) - יברכו ברכת כהנים כמה פעמים בכל יום - י"ב תמוז תשמ"ח (התוועדויות תשמ"ח ח"ד ע' 17).

ברכת כהנים (ב) - בברכת כהנים יאמרו שם המפורש בקול ובגלוי - עי"ע שם המפורש.

ברכת "שהחיינו" (א) - על לידת והתגלות משיח (שזהו שמחה מורגשת בלב על דבר נמצא בפועל ואפשר גם ליגע בו) - שי"פ תז"מ תש"א (סה"ש תש"א ח"ב ע' 503).

ברכת "שהחיינו" (ב) - על השקדים (-כדוגמת "מקל שקדי") דהגאולה, במכ"ש משקדים המתחדשים מזמן לזמן - שי"פ קרח תשי"ג (התוועדויות תשי"ג ח"ג ע' 391).

ברכת "שהחיינו" (ג) - יאמרו "שהחיינו" על ראית פני משיח צדקנו, במכ"ש מראית חברו שלא ראהו ל' יום - ליל שמח"ת תשמ"ט (התוועדויות תשמ"ט ח"א ע' 207).

ברכת "שהחיינו" (ד) - יאמרו "שהחיינו" על שמחת ביאת משיח והגאולה - שי"פ וירא תשנ"ב (סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 96), שי"פ יתרו תשי"ג (סה"ש תשי"ג ח"א ע' 284). ועייגי"כ שי"פ בראשית (א) תש"א (התוועדויות תש"א ח"א ע' 209) שנשאר שם בצ"ע.

ש"פ יתרו - כ"ב שבט * יום ה"יארצייט-הילולא" השביעי 9

ברכת "שהחיינו" (ה) - יאמרו "שהחיינו" על אכילת פסח שני, וכן הכהן יברך על החקרבה - ר"ד י"א אייר תשמ"ט (התוועדויות תשמ"ט ח"ג ע' 131).

ברכת שהחיינו (ו) - מברכים שהחיינו בגאולה מדין פדיון הבן ע"י האב (הקב"ה) - לקו"ש ח"י"א ע' 50, וש"נ. ע"י הבן (בני"י) - קוני וחחי יתן אל לבו ס"י כו (התוועדויות תשמ"ח ח"ב ע' 603).

ברכת שהחיינו (ז) - אם יצטרכו לברך (גם) שהחיינו על הנפלאות שיהיו (באופן דרא"י) בגאולה - ע"ע ברכת הנפלאות.

ברכה על הנפלאות - האם יצטרכו לברך ברכה על הנפלאות שיראו ("אראנו נפלאות") לע"ל, ואולי גם שהחיינו - ר"ד י"א אייר תשמ"ט (התוועדויות תשמ"ט ח"ג ע' 131, ועיי"ש בארוכה).

ברכה על "טעימת" עניני הגאולה - צריכים לברך על "טעימת" עניני גאולה בסוף זמן הגלות - ש"פ במדבר תשמ"ט (התוועדויות תשמ"ט ח"ג ע' 233).

אות ג:

גאולה - מ"ש בגמ' "מיסמך גאולה לגאולה" שייך להתקיים גם בר"ח אדר (ולאו דוקא בפורים), במכ"ש מהיעוד ד"וה"י אור הלבנה גו"י - ש"פ משפטים תשמ"ג (התוועדויות תשמ"ג ח"ב ע' 994).

גיד הנשה - באם ואיך יהי האיסור בגיד הנשה, ובאיזה תקופה - מוצאי כ"ב שבט תשנ"ב (שיחות קודש תשנ"ב ח"ב ע' 656), וראה ג"כ עד"ז בקוני "חלי תושבע"פ שאין בטלן לעולם".

גמילות חסדים - יהי גם אחרי קיום היעוד "אפס כי לא יהי בך אביון" - ש"פ משפטים תשמ"ב (התוועדויות תשמ"ב ח"ב ע' 916), ועיי"ע צדקה.

10ש"פ יתרו - כ"ב שבט * יום ה"יארצייט-הילולא" השביעי

גר - האם מותר באכילת קדשים לפני הבאת הקרבן - לקו"ש
חכ"ו ע' 163, ובהע' 28 שם.

אות ה:

הוראה - ההוראות מעניני התורה (כגון מימי הצומות) ישארו
גם כאשר המצוות עצמן יבטלו - עשרה בטבת תשמ"ו (התוועדויות
תשמ"ו ח"ב ע' 283).

הזאה - המתים שיקומו (גם אלו שקמים מיד) אין צריכים
הזאה - ר"ד י"א אייר תשמ"ט (התוועדות תשמ"ט ח"ג ע' 42),
ר"ד ו' מרחשון תשנ"ב (סה"ש תשנ"ב ח"ב ע' 452), קוני והחי
יתן לא לבו ס"א (התוועדויות תשמ"ח ח"ב ע' 544). ולהעיר
מקוני "חלי תושבע"י שאין בטלין כו"י ס"ה, ועיי' פרה אדומה
(א).

הלל - נס הגאולה מחייבת אמירת הלל - כ"ג אייר תשמ"ב
(התוועדויות תשמ"ב ח"ג ע' 1484).

אות ז:

זהב - לעת"ל לא ישתמשו בו לדברים בלתי רצויים - ש"פ מקץ
תשמ"ט (התוועדויות תשמ"ט ח"ב ע' 85).

אות ח:

חזיר - איך יקויים "עתיד חזיר ליטהר", וחרי התורה היא
נצחית וכו' - שיעורים בסח"ת פ"נ בהערה, וראה לקו"ש ח"ד ע'
260, ולקו"ש ח"ב ע' 175.

חינוך (א) - חנוכת המנורה בביהמ"ק השלישי תה"י בין
הערביים - ש"פ וישב תש"נ (התוועדויות תש"נ ח"ב ע' 57), ש"פ
ויחי תש"נ (שם, ע' 142). קוני והחי יתן אל לבו ס"א
(התוועדויות תשמ"ח ח"ב ע' 544).

חנוכה (א) - לעת"ל ידליקו נרות חנוכה בביהמ"ק (בי"חצרות
קדש"י) מלבד להדלקת המנורה שבחיכל - כח כסלו תשמ"ט

ש"פ יתרו - כ"ב שבט * יום ה"יארצייט-הילולא" השביעית 1

(התועדויות תשמ"ט ח"ב ע' 57) נר ב' דחנוכה תשנ"ב (שיחות קודש תשנ"ב ח"ב ע' 449).

חנוכה (ב) - אופן חכנת והדלקת נרות חנוכה באם יבוא משיח בערב חנוכה, או לפניו (כדעת ב"ש, "על פתח ביתו מבחוץ" וכו') - ערב חנוכה תשי"נ (התועדויות תשי"נ ח"ב ע' 33), ש"פ וישלח תשנ"ב (שיחות קודש תשנ"ב ע' 401).

ל י ק ו ט י ש י ח ו ת

- - - - -

טעם אמירת פ' המן

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

בלקו"ש חכ"ו פ' בשלח מביא רבנו מ"ש אדה"ז בשו"ע אדה"ז
מחדו"ק (או"ח סי' א' סעי' י') כתב: "טוב לומר בכל יום ..
ופרשת המן כדי שיאמין שכל מזונותיו באין לו בהשגחה, שכן הי'
במן שהשגיח הקב"ה לתת לכל אחד עומר לגולגולת לכל נפשות
ביתו כמ"ש וימודו בעומר ולא העדיף המרבה והממעיט לא החסיר
כו"ו ובמהדו"ב שם (סעי' ט') כתב: "ופי' המן לבטח בה' נותן
לחם ביומו" ומקשה דלמה שינה אדה"ז הטעם דבמהדו"ק כתב משום
אמונה ובמהדו"ב משום בטחון שהם בי' ענינים שונים זה מזה?

וממשיך לבאר דענין האמונה שמזונותיו הוא בהשגח"פ הוא
ענין תמידי שצ"ל תמיד, משא"כ ענין הבטחון צריך להיות בעת
הצורך כשמבקש צרכיו מה' וכן כשהוא נמצא במצב שצריך לישועת
ה' וכו' דאז צריך שיהי' לו מדת הבטחון שיהי' בטוח דבודאי
יעזרהו ה'.

ונקודת הביאור בלקו"ש שם הוא דמהדו"ק שכתב עפ"י גמ'
ופוסקים, הנה אם היה מזכיר הטעם של בטחון, לא היו יכולים
לומר פ' המן בשבת, כיון דכנ"ל זה קשור עם בקשת צרכיו שאסור
בשבת, וגם בחול היה צריך לאומרו אחר התפילה כיון דלפני
בקשת צרכיו בא הענין דשבחו של מקום, ולכן הוצרך לכתוב הטעם
דאמונה דשייך אפילו בשבת כו', משא"כ מהדו"ב שכתב והכריע

עפ"י דעת המקובלים דזה כולל גם מדריגות נעלות יותר, הנה אפילו מצד הטעם דבטחון ה"ז שייך בשבת, דבשבת האדם הוא במדרגה נעלית יותר ששייך בקשת צרכיו אפילו בשבת כעין שמצינו ברי ייסא סבא שהי בטל לאלקות ולא חשב אודות צרכיו שלו אלא בכדי שיהי הענין דמיחלים לחסדו שלכן היי יכול אפילו בשבת עיי"ש בארוכה.

והנה עפ"י דרך זה המבואר בלקו"ש יש מקום לשקו"ט לתרץ קושיא הנ"ל למה שינה אדה"ז ממחדו"ק למחדו"ב באופן נוסף, וכידוע שזה היי רצונו הקי שגילה כמ"פ הן בדיבור בהתוועדויות והן בכתב שיהי הענין דלאפשה לה וכו'.

דחנה איתא בברכות כא, א, דאם התחיל בשבת להתפלל שמו"ע של חול גומר הברכה ולא אמרינן שיפסיק מיד ע"ד שחדין הוא אם נזכר שכבר התפלל דפוסק מיד אפילו באמצע הברכה, ומבאר הטעם שם משום ד"גברא בר חיובא הוא ורבנן הוא דלא אטרחוה משום כבוד שבת" דבפשטות הפירוש הוא בכדי שלא להטריח האדם להתפלל י"ח ברכות בשבת לכן תיקנו שבע, אבל כיון דבעצם בר חיובא הוא לכן גומר תברכה עיי"ש.

וכבר העיר הגר"י ענגל שם בגליוני השי"ס בדירושלמי (שבת פט"ו) איתא דאסור לתבוע צרכיו בשבת, וכן הוא בירושלמי פ"ה הי"ב, שיש בזה איסור, ומשמע דהבבלי והירושלמי חולקים בזה, דבבבלי מבואר רק שהוא משום טירחא, ובירושלמי מבואר שהוא איסור.

אלא דבסי' אור זרוע (ח"א סי' צ"ה) הקשה קושיא זו ותירץ דבאמת אין כאן שום סתירה, דחנה בירושלמי שבת שם לאחר שאמר שיש איסור לתבוע צרכיו בשבת איתא: "ירי זעירא שאל ר' חיי בר בא מהו מימר רעינו פרנסינו א"ל טופס ברכות כך ה"י [היינו אם יכול לומר רעינו פרנסינו בברכת רחם בברכת המזון כיון דהוה בקשת צרכיו, וענה לו שיכול כיון שזהו מנוסח הברכה] ובאור זרוע לאחר שחביא גמי הנ"ל דלא אטרחוה רבנן כתב וז"ל: ואע"ג דקיי"ל אסור לאדם לתבוע צרכיו בשבת, הי"מ שלא יעשה תפלה או תחנה מעצמו ומתפלל, אבל הכא טופס תפלה הוא ושרי כדאמרינן בירושלמי (פי' אלו קשרים) וכו' א"ל טופס ברכות כך הוא, הילכך אי לאו משום דלא אטרחיה משום כבוד שבת היי נכון לצלו"י כל י"ח עכ"ל, וכ"כ בסי' קצ"ט דטופס תפלות

ש"פ יתרו - כ"ב שבט * יום ה"יארצייט-הילולא" השביעי 13

שקבעו להתפלל בכל יום מותר להתפלל גם בשבת אלא דלא אטרחוהו חכמים עיי"ש, וכן פ"י ביפה מראה בירושלמי שבת שם דלא אסרו לתבוע אלא דבר מחודש שאינו רגיל לתבוע, ומה שאין מתפללין יי"ח משום דלא אטרחוהו רבנן עיי"ש, וכ"כ בשו"ת הריב"ש סי' תקי"ב, דלפ"ז יוצא דליכא פלוגתא בין הבבלי והירושלמי כפי שנת'.

אבל בקרבן העדה שם מפרש כוונת הירושלמי באופן אחר וז"ל: אי"ל טופס ברכות, נוסח הברכה כך הוא ואין לשנות מחול לשבת שלא יתבלבלו בברכתו עכ"ל, דמשמע דמתי יש ההיתר דטופס הברכות כך הוא רק כאשר אומר ברכה זו, אלא משום האיסור לבקש צרכיו ישנו נוסח הברכה, בזה אמרינן שאין לשנות בכדי שלא יתבלבל בברכתו, אבל בנוגע לשמו"ע שאי"צ כלל לומר הברכות האמצעיות ואפשר לדלג, לא שייך הענין דיתבלבל כו' ובמילא שם ליכא ההיתר דטופס הברכות כך הוא.

וראה גם באורחות חיים (ה' תפלה אות ק"ו) שכתבו ז"ל: בשבתות ויו"ט מפני טורח הציבור אין מתפללין בשום תפלה רק בג' ראשונות וג' אחרונות ואין אומרינן האמצעין כלל, מפני טורח הציבור, וי"א טעם אחר משום שהאמצעיות נקבעות על צרכי האדם ואסור לאדם לשאול צרכיו בשבת וכן כתב בירושלמי, ומקשינן והא אמרינן רוענו זוננו ומשני נוסח הברכה כן הוא. והטעם שאם יצטרך לאחד מהן ויהי עצב ועצבון בשבת ויו"ט אסור כו' עכ"ל. וכ"כ בסדר תפלת שחרית אות ו' שישנם ב' טעמים למה אין מתפללין האמצעיות בשבת עיי"ש מוכח מזה דגם הארחות חיים פ"י הירושלמי כהקרבן עדה, ומשמע שיש פלוגתא בין הבבלי והירושלמי, דלפי הבבלי ה"ז רק משום טירחא בלבד, ולפי הירושלמי ה"ז משום האיסור דבקשת צרכיו, וראה ברכות מח, ב, בתוד"ה מתחיל שהביאו הירושלמי הנ"ל לגבי ברכת רחם בברכת המזון.

ובשו"ע אדה"ז סי' קפ"ח סעי' ד' כתב לגבי נוסח ברכת רחם שאין לשנותו בשבת דכיון דנוסח הברכה כך הוא ליכא בזה האיסור דבקשת צרכיו, ובסי' רס"ח סעי' א' לגבי אם התחיל להתפלל בשבת תפלת חול יגמור הברכה היות והוא מחוייב בה אלא דמשום כבוד שבת ויו"ט לא אטרחוהו רבנן עיי"ש, ולכאורה הי' אפ"ל דאדה"ז סב"ל כפי האור זרוע דלגבי תפלת חול ליכא האיסור דבקשת צרכיו כיון שהוא נוסח הברכה, ולכן כתב הטעם

כהבבלי דלא אטרחות רבנן, אבל עיי' בסי' רצ"ד סעי' א' שהביא טעם דאמרינן אתה חוננתנו בברכת אתה חונן משום דכל זמן שלא הבדיל אסור לבקש צרכיו לפיכך קבעוה קודם שאלת צרכיו שבברכות האמצעיות, הרי דסב"ל דבברכות האמצעיות באמת שייך הטעם משום שאסור לבקש צרכיו וכפירוש הקרבן העדה, וא"כ למה כתב בסי' רס"ח דזהו משום כבוד שבת דלא אטרחות כו'?

וקצת יש לומר בזה שהרי כבר הקשו באחרונים (ראה חקרי לב או"ח סי' נ"ד, ופתח הדביר סי' רס"ח וסי' ר"פ באריכות ועוד) דמהו הטעם דטירחא, דבפשטות משמע דזהו משום האריכות של האמצעיות, הלא תיקנו בשבת קריאת כל הפרשה, וכן הוסיפו בתחילת התפלה ובברכות ק"ש, ולמה בזה לא שייך הטעם דלא אטרחות? ולכן יש מקום לפרש שאין הכוונה לטירחא משום האריכות, אלא לטירחא במחשבתו ולבו, דכאשר יתפלל ברכות שמו"ע ויצטרך לאחד מהן כו' הלא יצטער בזה וזהו טירחא במצבו, ומשום כבוד שבת שלא יהי' עצב בו כו' לא רצו להטריחו.

וסמוכין לזה יש להביא מהבואר בלקו"ש חכ"ט שיחת ר"ח סיון דמבואר דבר"ח סיון כשבאו למדבר סיני לא אמר משה לישראל מידי אודות מתן תורה משום חולשא דאורחא ומפרש התם משום טירחא דאורחא, ומקשה דהרי הדרך לא הי' רחוק כ"כ מרפידיס לתר סיני ומה שייך טירחא דאורחא? ומפרש שאין הכוונה לטירחא גשמית אלא לטירחא רוחנית בעבודתם, שבנסיעה זו הוצרכו לפועול ע"ע הענין דאחדות דויתן שם ישראל נגד ההר כאיש אחד בלב אחד כו' עיי"ש בארוכה, הרי דענין הטירחא שייך גם במובן הרוחני.

וראה באבודרהם (תפלת מנחה בשבת) שכתב וז"ל: לפי שבתפלת ערבית שחרית ומנחה ראוי הוא לומר שמו"ע כשאר הימים אלא מפני כבוד שבת לא רצו חכמים ז"ל להטריחו כדי שלא יצטער וכו' עכ"ל, וזהו כפי שנת'.
 ופ"י

ולפ"י אולי אפשר לומר דבתחילה תיקנו ברכות שבע משום שלא רצו להטריחו משום כבוד שבת, אלא דאח"כ נעשה עיי"ז איסור, שאסור לבקש צרכיו לשבת, וכ"כ בסי' עינים למשפט ברכות כט, א, בד"ה הני שבע עיי"ש.

ש"פ יתרו - כ"ב שבט * יום ה"יארצייט-הילולא" השביעץ

והנה לפי כל הנייל יש לומר דאדה"י במהדו"ק סב"ל דלפועל
יש איסור דבקשת צרכיו גם כשאומר נוסח שבכל יום, ולא רק
כשמבקש צרכיו בפרטיות, כדמשמע בסי' רצ"ד, ולכן אילו הי'
כותב שם לגבי פ' המן הטעם משום בטחון, הי' יוצא דאין
לאומרו בשבת, דאף שאומר פרשת המן בכל יום מ"מ גם בזה שייך
האיסור דבקשת צרכיו כני"ל, ולכן הוצרך לומר הטעם משום
אמונה, משא"כ במהדו"ב אפ"ל דסב"ל לאדה"י כחאור זרוע שכל
האיסור דבקשת צרכיו שייך רק אם מוסיף מדילי, אבל לא כשאמר
הנוסח שבכל יום, ובזה גופא י"ל ג"כ ע"ד המבואר בהשיחה
דמהדו"ק שהוא עפ"י הגמ' ופוסקים שייך דאפילו בנוסח שבכל
יום יתעצב בשבת ובמילא יש בזה איסור דבקשת צרכיו, משא"כ
מהדו"ב שהוא למדריגה נעלית יותר, הנה בנוסח התפילה שבכל
יום לא חיישין שיבא לידי עצב כו', ולכן מצד טעם זה יכול
לאומרו בשבת.

* * *

נ ג ל ה - - - -

ביאור שיטת אדה"י בחיוב בדיקת חמץ (גליון)

הת' לוי יצחק הכהן זרחי
- תלמיד בישיבה -

בגליון (תרפ"ג) כתב הת' ב.צ.ס. לבאר שיטת אדה"י (בסי'
תלא) בנוגע החיוב דבדיקת חמץ, שהוא רק מצד שלא יבוא לאכלו
דאי רק משום הא ד"אין דעת כל בני אדם שווי"י היינו יכולים
להפקיר בדיבור ואע"פ שחושב איפכא כבר תירץ הגרע"א, שדברים
שבלב אינם דברים. וזה שצריכים הטעם ד"אין דעת כבני"א שווי"י
(ס' ד' שם) אינו אלא לבאר למה ביטול אינו מועיל כלום (לא
בנוגע לחיוב הבדיקה אלא) בנוגע לחדין (לדוגמא), ד"כשהוא
בודק ומבער בתוך הפסח... ואף אם כבר ביטל כל חמצו קודם
הפסח כו' כיון שגזרו חכמים שאין ביטול מועיל כלום כו"י
צריך לברך על הבדיקה (כמ"ש בסי' תלה סו"ס ד') דאי רק משום
שמא יבוא, הלא אין זה נוגע בעצם הביטול אלא הי' תקנה צדדית
בהוספה להביטול - ולמה אינו מועיל כלום. וע"ז כתב שאין דעת
כבני"א שווי"י. והעיר מדיוק לשון אדמוה"י דאצל טעם האי' כתב

אין ביטול מועיל כלום, ורק בטעם השני כתב הצרכהו לבדוק עכתי"ד.

ואע"פ שהאמת אתו שאדמוה"ז כתב שגזרו לבדוק רק בהטעם הב', ולכא"ו אי"ז נוגע לעצם הביטול, מ"מ, זה שכתב - וכפי שמעיר לפי תומו שכן י"ל להגרע"א - דאי רק משום אין דעת כו' היינו יכולים להפקיר בדבור ודברים שבלב אינם דברים - זה אינו דכבר פסק אדמוה"ז בסי' תל"ד סו"ס ח' וז"ל: "עיקר הביטול וההפקר הוא בלב שאם אינו מפקירו בלב, אע"פ שהוא אומר שמפקירו אין זה כלום שכל הפקר צריך להיות פיו ולבו שוין" עכל"ק, וזהו מש"כ אדמוה"ז בסי' תל"א סעיף ג' "אבל חכמים גזרו שאין ביטול והפקר מועיל כלום" ובסעיף ד' "ומפני כו' אין דעת בנ"א כו" ואיך יעלה על הדעת שאם רק משום אין דעת היינו יכולים להפקיר (בדיבור)!!

ובסי' תמ"ה סי' ב' (הובא בלקו"ש חט"ז ע' 132) כותב אדמוה"ז (בפירוש) "אפילו הניחו במקום המופקר לכל צריך שיפקירנו לגמרי בפיו ובלבו ולא יהי בדעתו בשעת ההפקר לחזור ולזכות בו לאחר הפסח אם לא יקדמנו אחר שאם יש בדעתו כן אינו הפקר גמור והרי הוא כשלו ממשי" (וכמ"ש בקו"א שם (הובא בלקו"ש הער' 31,23), דלדעת הרא"ש כל ג' ימים ראשונים עובר עליו בב"י מן התורה - אע"פ שהצ"צ בפסקי דינים הניחו בצ"ע וע"ש בלקו"ש דאפי' חמץ מושלך במקום הפקר כו' אסור לכל אדם מישראל להנות ממנו).

[ואולי יש מקום לומר שזה דאדמוה"ז כתב בסוגריים בסוף טעם הא' "ע"י סי' תמ"ה" כוונתו בזה (אע"פ שבלקו"ש הע' 18 שם ביאר שהוא מוסב על ת"י "עד שיוציא את החמץ מכל גבולו" - ל' הר"ן - ולא כתב לבערו שבסי' תמ"ה סי"א כתב "דקודם שעה ששית די לו שמבערו מרשותו" (ואינו שורפו), ר"ל בזה (גי"כ)) דהא דגזרו שביטול אינו מועיל כלום, עד שיוציא את החמץ מרשותו - דלכא"ז לא גזרו על (הבטול ו) ההפקר דמזה שמוציאו מרשותו מוכח שגם בלבם מבטלו ומפקירו (וע"ז כתב) ע"י סי' תמ"ה ד"אפילו הניחו במקום מופקר לכל צריך שיפקירנו לגמרי בפיו ובלבו" (אא"כ היכא דלא אפשר כמו שכתוב בקו"א שם).

אלא כך לפענ"ד נראה לבאר שיטתו של אדמוה"ז:

ש"פ יתרו - כ"ב שבט * יום ה"יארצייט-הילולא" השביעי 17

דאס רק משום טעם הראשון (אין דעת כבני"א שווין) אע"פ
הואיל וגזרו חכמים על הביטול וההפקר שמוכרחים לביעור (כיון
דלשיטתו של אדמוה"י "מה היא חשבתה האמורה בתורה" קאי על
ביעור), למה צריך ללכת לבדוק אחרי החמץ, וכמו שביאר
הקובץ שיעורים קו' התוסי' למה צריך בדיקה (בחמץ) כלל דאע"פ
שכל איה"נ יש לחס דין ביעור אבל אי"ז בדיקה - וע"ז הוסיף
אדמוה"י הטעם דמשא יבוא לאכלה.

ולולי דמסתפינא, הייתי אומר דאפי' מצד טעם האי צריכים
בדיקה כמ"ש בלקו"ש הע' 18 ע"ד לי הר"ן "הצריכהו בדיקה
וביעור" - וזה כתב בטעם הראשון - וגם לטעם השני הייתי אומר
שאין ביטול מועיל כלום - כיון דהצריכהו לחפש ולבדוק משום
שמה יבוא לאוכלה - אזי הוא תקנה עצמית ולא משגחין על הטעם
ולכן מפקיעין הביטול (שהרי מחוייב לבדוק מצד שמא וכו'),
אבל כיון דלא הזכיר אדמוה"י תי' לבדוק בטעם האי וענין
ביטול אינו מועיל כלום בטעם ה' מחוורתא כדמשנינן מעיקרא -
דטעם האי הוא טעם על הביעור - חמץ ידוע (דבחמץ ידוע אין
שייך בדיקה), וכמ"ש בסי' תמ"ה דגזירה הנ"ל היתה על חמץ
ידוע, משמע דאי משום חמץ שאינו ידוע לא היו גוזרים שביטול
אינו מועיל כלום כיון דאי"ז לפניו (שאז צריכים לחשוש) שלא
יפקירנו בדעה שלימה, והטעם ה' הוא למה צריכים לבדוק
חמץ שאינו ידוע.

אבל עדיין יש להעיר ממש"כ אדמוה"י בסי' תל"ה סו"ס ד'
"שגזרו חכמים שאין ביטול מועיל כלום מטעמים ידועים - תרתי
משמע, וי"ל שזה שכתב אדמוה"י חלק א' של הגזירה (אינו מועיל
כלום) אצל טעם האי וחלק השני של הגזירה (לבדוק) אצל טעם
ה' (שמה יבוא) הוא משום שחלק זה שייך יותר לטעם הנ"ל
ודו"ק ועצ"ע.

* * *

ש ו נ ו ת

- - - -

בנוסח תפלת שבת - "זכר למעשה בראשית"

הרב אליהו וואלף

- ביתר - ארה"ק -

בשער הכולל להרב אברהם דוד לאוואוט פרק י"ז (תפילת מנחה לע"ש וקבלת שבת) סעיף כ"ט ד"ה זכר למעשה בראשית מבאר הטעם מדוע בתפילת שחרית לא מזכירים בנוסח התפילה "זכר למעשה בראשית", ובקבלת שבת ובמוסף כן אומרים זה.

ומבאר: וע"פ פשוט י"ל דהנה בקידוש ליל שבת אומרים "זכרון למעשה בראשית תחילה למקראי קודש זכר ליציאת מצרים" - ומחלק (עפ"י דברי המט"מ) בין "זכרון למעשה בראשית" - שזו היא השבת כפי שנתנה במרה - קודם מעמד הר סיני, לבין "מקראי קודש" - זכר ליציאת מצרים" - שזה השבת שנצטוו במעמד הר סיני.

וע"פ חילוק זה הוא מבאר הטעם שאנו אומרים בשחרית זכר למעשה בראשית - היות ובנוסח תפילת מוסף אומרים "אז מסיני נצטוו" - ומפרש רא"ד: "אז - הוא לשון הקדמה, כמו קדם מפעליו מאז... לכן בערבית שאומרים תכלית מעשה שמים וארץ ויכולו וגוי הוא זכר למעשה בראשית, וכן במוסף שאומרים אז מסיני (היינו לפני סיני) נצטוו - דהיינו שבת שנתנה במרה - שייך לומר זכר למעשה בראשית, אבל בשחרית - (אומרים בנוסח התפילה) ישמח משה (דקאי על מעמד הר סיני) ושני לוחות כו' וכתוב בהם שמירת שבת דהיינו עשרת הדברות מן פרשת ואתחנן (שבפי יתרו כתוב זכור, ובפי ואתחנן כתוב שמור) א"א לומר זכר למעשה בראשית כי בפרשת ואתחנן כתוב בפירוש שמור וגוי וזכרת כי עבד היית באמ"צ.

ע"כ בנוגע לעניינינו.

וע"פ פשוט י"ל שהוא מדייק מלשון נוסח התפלה, היות ובנוסח התפילה אומרים ושני לוחות אבנים.. וכתוב שמירת שבת ולכן חייבים לומר שכוונתו על "הדברות דבפרשת ואתחנן ששם

ש"פ יתרו - כ"ב שבט * יום ה"יארצייט-הילולא" השביעי 19

נאמר הלשון שמור את יום השבת (ואילו בפר' יתרו כתוב זכור),
ושם - בפר' ואתחנן כתוב וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים (ולא
זכר למעשה בראשית) ולכן א"א לומר בשחרית זכר למעשה בראשית,
כי לא מוזכר בנוסח התפילה על מעשה בראשית, ואדרבה - מוזכר
ברמז (שמירת: ושמרו..בארמ"צ) ע"ד מעמד הר סיני.

אך להעיר שעפ"י לכאורה נצטרך לשנות את המובן הפשוט של
"וכן כתוב בתורתך" - דהלא המשך נוסח התפילה הוא וכתוב בהם
שמירת שבת וכן כתוב בתורתך ושמרו בני ישראל את השבת... כי
ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת
וינפש - שלכאורה עפ"י פשוט - זהו ההוכחה על מה שנא' לעיל
"וכתוב בהם שמירת שבת וכן כתוב בתורתך ושמרו בני"י... -
ועפ"י אין זה מתאים לביאורו של ראד"ל כי הוא מפרש שמירת
שבת על שמור את יום השבת לקדשו, ושם נאמר וזכרת... בארמ"צ
כנ"ל בארוכה, ואילו בנוסח התפלה כתוב כי ששת ימים עשה ה'
את השמים ואת הארץ, ועפ"י אפשר לומר בשחרית זכר למעשה
בראשית, כי הוכחתו של הרב אד"ל היא מדיוק הלשון שמירת שבת
- שמור .. בארמ"צ כנ"ל בארוכה, אך עפ"י פשט הסידור פירוש
השמירת שבת הוא ושמרו בני"י..כי ששת ימים עשה..השמים ואת
הארץ.

רק אפשר לדחוק ולומר שפירוש המילים "וכן כתוב בתורתך"
הוא "וכן" - ועד"ז. אך זהו דוחק לפרש כך.

אולי אפ"ל שהכרח הרב אד"ל לפרש כנ"ל הוא מדיוק לשון
התפילה "ושני לוחות אבנים הוריד בידו וכתוב בהם שמירת
שבת" - היינו ששמירת שבת כתובה בלוחות חברית, ואילו "ושמרו
בני"י את השבת" וכי לא כתוב בלוחות הברית אלא ציווי ה'
לבני"י בפרשת תשא.

אך עפ"י קשה מהו הלשון "וכן כתוב בתורתך" שפירושו יהי
"וכן - ועד"ז" וצ"ע בכ"ז.

* * *

באופן ההנהגה על הציון (גליון)

הרב משה לברטוב
- תושב השכונה -

בגליון האחרון (תרפ"ד) י' שבט ע' 36, די"ה באופן התנהגה
על הציון. והנה אחר המילים שלא להזכיר שם אי צריך להוסיף
המילים "באותו יום".

* * *

תורות תלמידי הה"מ בספרי מאמרי חב"ד [מאמר שביעי בסדרה]

הרב אלי' מטוסוב
- ברוקלין נ. י. -

הרה"צ ר"מ מבאר

[א] במאמר אדה"י [שאמר ב-י"ב תשרי תקע"ב] שהובא בס' דרך
מצותיך דף קצ"ו ע"ב [בהוצאה חדשה דקה"ת תנשי"א] ז"ל: בשם
הה"ק ר' מענדיל בארער נ"ע שהי' נוהג אי"ע שלא הי' אומר די"ת
כ"א במקום שנותנים לו נדבה, וסמך לדבר ע"פ שלח תשלח את האם
ואת הבנים תקח לך פ"י תומ"צ נקראים בנים ובח"י אם הוא בח"י
הסיבה... משחרב בהמ"ק ואזי סוכת דוד הנופלת מטה מטה
ונתלבשה בגשמיות, לכן גם הסיבה לתומ"צ הוא בבח"י סיבות
גשמיים שהמוכיח והדורש צריך לפרנסה ומוכרח להיות מקבל
מההמון... (ולכן הר' מענדיל נ"ע הנ"ל אתרחיש שנסע בעיר אחת
שלא הי' מה ליתן לו רק שהעבירו סחורה עניש שהי' מוליך בלא
מכס אזי דרש להם שם הגם שהדרוש שלו הוא ענינים שעומדים
ברומו של עולם) כי אז יודע שבמקום זה ראוי לו להוציא החבל
והאותיות הקדושים, ואפשר ששם יש מי שיתפעל מזה ואז יש צורך
בזה ודי"ל. עכ"ל שם [ודילגנו כמה קטעים נכבדים למען
הקיצור].

[מאמר זה דשנת תקע"ב נרשם ע"י אדמו"ר הצ"צ בס' התנחות
שלו דשנת תקע"א — תקע"ב, ומשם נדפס בדרמ"צ, ובסוף המאמר שם
הוסיף הצ"צ ביאור משלו לחמאמר: שרש הענין אפשר כו' ע"ש.

ש"פ יתרו - כ"ב שבט * יום ה"יארצייט-הילולא" השביעית

ובהערות וצינונים מכ"ק אדמו"ר הכ"מ אשר בסו"ס דרמ"צ מציין לכ"מ ע"ד הר"מ מבאר].

ב] והובא ג"כ ענין זה בשינוי סגנון בסי מאמרי אדח"ז הקצרים עי' קטז וז"ל [במאמר קצר שמתחיל עה"פ אחרי ה"א תלכו]: דהנה כתיב שלח תשלח את האם ואת חבנים תקח לך ואמרו בשם מהר"מ (בארי') שכל העולמות הם מעורבים טו"ר, ואנחנו עמו בני ישראל מחוייבים לברר הטוב מכל הדברים שהאדם עושה ולהעלות אותו לשורש כידוע והאדם אינו יודע איזה חלק הוא משרשו שצריך לתקן לפיכך תמיד הוא צריך להיות עומד על משמרתו ולהיות עיניו בראשו ולהסתכל על איזה סיבות שמזמן לו השי"ת, ולפי הסיבות יהי עיקר מהם להשי"ת ולברר הטוב, וזהו שלח תשלח את האם דהיינו הסיבה שאתה צריך לעשות ואת חבנים תקח לך דהיינו התולדה והכוונה שלזה הזמן הקבי"ה דבר זה לידך לברר הטוב בזה תהי כוונתך ולא צריך הנאתך עיקר הסיבה וגשמיותה ע"כ.

ונמצא ג"כ ענין זה (קרוב להביאור דתקע"ב) בסי מאמרים הקצרים עי' קנ [ד"ה אלביש שמים קדרות שנדפס ג"כ בסי מאה שערים סמ"ו] וז"ל: והנה ידוע אעפ"י שפסקה הנבואה נשאר עדיין רוח"ק וידיעת העתידות בצדיקים המופלגים בכל דור ודור כו', והענפים המסתעפים מרוח"ק הוא בחי' ראשי אלפי ישראל שבכל דור המלמדים תורה ברבים והם הרועים הזונים ומפרנסים לנשי" בתורה כו', והמסתעפים שהם המלמדים ליראה את ה' ומכניסים שפע יראת ה' בלבבות ישראל והם המוכיחים כו', ואנו רואים שהת"ח הם כפופים לע"ה והם נצרכים לבריות בפרנסה ומזונות עד שנשכרים בעבודתם בקודש עבור קבלת פרס השכירות הקצובה, וא"כ מההכרח להם להשפיע... אך הענין דבאמת צריך האדם להיות שפל רוח בפני כל אדם וא"כ איך יגבה לבבו להוכיח לזולתו... אמנם כמו שהי' הצווי אלקי אל הנביא סיבה אלקי לשפע הנבואה עליו בעת זו דוקא וכנ"ל כמ"כ סיבה טבעי של הפרנסה לת"ח מע"ה הוא אשר ציוהו ה' לדרוש ולהוכיח ותוא ע"פ ה' ממש רק שהולבש הצווי בסיבה טבעי... והטעם לזה ע"פ הני"ל שבזה"ג התלבשות כל שפע אלקי בלבושים זרים מאד ותו"ע תיקון חצות כידוע ולכן נתלבש בסיבה טבעי כו' וד"ל, וזהו שהיו גדולי הצדיקים נזהרים מאד מלהשפיע תורה ויראה כ"א כשיקרה סיבה טבעית כמו הר"מ נ"ע לא הי' דורש כ"א בעיר שנתנו לו נדבה אף מעט מזעיר כו' ע"כ.

הרה"צ רמ"מ מהאראדאק - וויטפסק

[א] בסי' מאמרי אדה"ז חקצרים עי' רנ"ט נדי' תורה בשם אדה"ז ע"פ ומארז"ל כי מיץ וחלב יוציא חמאה במי אתה מוצא כו', ואידי דזוטר נעתיקה בשלימותה, וז"ל: כי מיץ חלב יוציא חמאה במי אתה מוצא חמאה של תורה במי שחקיא חלב שינק משדי אמו. חמאה הוא שומן החלב הצף למעלה ובתו' היא בחי' הארה מסוכי"ע, וכשבא הרה"ק רמ"מ האראדאקער מרבו הה"מ ני"ע עסק בתעניות והפסקות ולא משום חטאים ועונות ח"ו אלא כדי לחקיא חלב שינק משדי אמו לזכות בחמאה של תו' (שיאיר בו הכרה מסוכי"ע). ובדורותינו שהחלישות גברה ואין בנו כח להתענות מי שרגיל לאכול בשעה שמינית יאכל בשעה תשיעית ומי שרגיל לאכול בשעה ט' יאכל בשעה יו"ד וג"ז לסיגוף יחשב. ע"כ.

[בלקו"ת סוכות דף פא,ב מובא ג"כ מסו"ס פרי הארץ בענין הלשון בגמ' ספ"ק דסוטה שביקש משה ליכנס לארץ כדי שיתקיימו כל המצות על ידו דהול"ל ואקיים כל המצות — והעתקנו זה לעיל בהתורות של הרי"א מקאליסק כי לשם שינד].

[ב] בסוף סה"מ תקס"ב עי' תריא [הגהות הצי"צ לד"ה שמע ישראל תקס"ב ז"ל: ולכן י"ל אבני שייש ב"פ י"ש עי' בכתבים דמעזריטש או האראדאק ש"י עולמות. ע"כ.

[ג] בדרמ"צ קפ"ב [ד"ה אחרי ה"א תלכו] ז"ל: ובזה ית' מה דקשיא טובא מדוע יחס הכתוב נסיון דעקידה לאברהם הלא יותר היה נסיון ליצחק וכדאי' קושיא זו בזהר שהרי יצחק הי' אז בן ל"ז שנה, ואילו לא רצה כו'. ותירץ הרה"ק ר' מענדל מהרדאק ז"ל דעיקר הנסיון בעקדה אינו ענין המס"נ דלגבי אבותינו הקדושים שהן הן המרכבה מילתא זוטרתא היא אע"ג דדבר גדול הוא בישראל, אלא עיקר הנסיון הי' שלא תרהר אברהם אחר מדותיו ית' אתמול אמרת כי ביצחק יקרא לך זרע ועכשיו אומר כו' והי' יכול לחשוב שזהו שינוי רצון וכתוב לא שניתי כו' ואברהם נתחזק ולא תרהר כלל. ע"ש החמשד.

והובא ג"כ ענין זה מהדרמ"צ כאן באריכות תביאור בסה"מ פרי"ת לכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב ני"ע עי' קח וז"ל: והלא לכאוי' הי' הנסיון יותר ליצחק וכמו שהקשה בזהר דקייט ע"ב יצחק מבעי

ש"פ יתרו - כ"ב שבט * יום ה"יארצייט-הילולא" השביעצ

לוי שהי' בן לוי' שנה כו' ות"י הרח"ק הר"מ מהרדאק זצ"ל
דעיקר הנסיון בעקידה כו'. עייש בסח"מ באריכות.

ובהערות וציונים מכ"ק אדמו"ר הכ"מ בסו"ס דרמ"צ מציין
ע"ז: תירוץ הרח"ק ר"מ מהאראדאק בארוכה במכתב הרח"ק הרמ"מ
משנת תקמ"ה (בביכל מכתבים ת,א) ונדפס בס' פרי הארץ פ'
וירא. ובס' לקוטי אמרים - להר"י הורוויטץ, לעמבערג תרע"א -
חלק שני דף ט' ע"ב. ע"כ.

וראה עוד שקו"ט בדברי הרמ"מ אלו בלקוטי שיחות: ח"י ע'
46. ח"י ע' 209. ח"כ ע' 73.

ד] באוה"ת חנוכה (כרך ז') דף תתנ"ג, ז"ל: וענין לחט
המהפכת כי יש צדיק וטוב לו שיוכל לשמור דרך עה"ח בלי
יסורים ע' בפרי הארץ. ע"כ.

ח] באוה"ת שה"ש ע' קסח ז"ל: וכן ראיתי בכתבים מתלמידי
הה"מ ז"ל נייע ע"פ ויסב שפי' שנמשך מבחי' הסיבה הראשונה
כו' והיינו כנ"ל שהוא בחי' סוכ"ע. ע"כ.

וקאי על הנדפס בס' ליקוטי אמרים להרמ"מ דף ה,א. [ויש
לציין כאן אשר מאמר זה שבס' לקו"א נדפס גם בס' מאמרי אדה"ז
הקצרים ע' לד, ובהערות המו"ל שם מציין להלקו"א ומוסיף שנדפס
גם בס' מאמרי אדה"ז י"על יסוד כותרות העמודים בכת"י 415:
תורת אדמו"ר מהרש"ז שי"ני. אמנם באמת לפי דברי האוה"ת
המובאים כאן הרי לפנינו עדות מפורשת מהצ"צ שמייחס מאמר זה
לתלמידי הה"מ ולא לאדה"ז.

ואגב לשלימות הדברים יצוין כאן עוד דרושים אחדים
שנדפסו בספרי אדה"ז ובמ"א מיוחסים ג"כ להרמ"מ:

ד"ה ויגש בס' מאמרי אדה"ז עה"ת ח"א ע' רה, ונדפס ג"כ
בס' פרי הארץ דף יב, [המאמר נדפס בס' מאמרי אדה"ז מכיון
שנמצא בכת"י מובהק שכולל מאמרי אדה"ז, ואח"כ בהוצאה שני
של הספר בשנת תשמ"ט אכן צוין שהמאמר כבר נדפס בס' פרי
הארץ].

ד"ה איתא במדרש קדושים, בסי מאמרי אדה"ז חקצרים ע' שעא
(ע"פ ס"י בונה ירושלים ס"י ס"ו) שנדפס ג"כ בשלימות יותר
בסי פרי עץ להרמ"מ.

ראה גם ד"ה עלת העלות בסי מאמרי אדה"ז ענינים ע' רצד,
ובחמ"מ שם בע' תקיט מסתפק המו"ל אם מאמר זה הוא לאדה"ז.

ח במאמר המתחיל ענין מצות מילה מהר"ה מפאריטש ז"ל:
ענין מצות מילה ביאר הרמב"ם [מו"נ ח"ג פמ"ט] הטעם להתיש כח
חמתאוח כו' ובסי פרי הארץ [פי' לך לך] אמר עליו הוציא מפיו
דהרים העומדים ברומו של עולם אעפ"י שלא כיוון בהם, וביאור
הענין הנה כח המתאוח בבחי' אלקות הוא חמתאוח לצאת מגדרי
הכלי ולהיות כלה שארי, כו'...וזהו הכוונה להתיש כח המתאוח
דאהבה רבה לבוא לבחי' יראה עילאה בחי' י"ה כו' וד"ל.
[העתקנו כאן רק התחלת וסיום חמאמר].

ז בסי פלח הרמון להר"ה כרך שה"ש לד, א וז"ל: ע"ד העבודה
הוא ענין הביטול דיראה מצד חשפלות בעצם, ובפנימיותו הוא
בתכלית השמחה, ולזאת עכשיו אינם זוכים רק גדולי הדור
ויחידי סגולה (כידוע בשם הרה"ק ר"מ האראדאקער), ולעת"ל
יזכו אליו כל ישראל ביתר שאת וביתר עז. ע"כ.

* * *

לעילוי נשמת
ר' יהושע בן ר' יוסף לוי ע"ה
ניאזוף
נפטר כ"א שבט תשכ"ה

*

לזכות החתן התמים יהודה שניאור ש"י ניאזוף
והכלה מרת דבורה יהודית ת"י סייעביטש
לרגל בואם בקשרי חשדוכין בשעטומ"צ
ביום כ"ד שבט ה'תשנ"ה
יזכו לבנות בית חב"ד אמיתי בישראל
כרצו"ק ולנח"ר כ"ק אדמו"ר

*

נדפס ע"י
ר' אליהו ציון וזוגתו סופי שיחיו ניאזוף

לזכרון
הרבנית הצדקנית¹
מרת חי' מושקא
בת כ"ק אדמו"ר
אור עולם
נזר ישראל ותפארתו
צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל
ורבים השיב מעון
מרנא ורבנא
יוסף יצחק
ובת הרבנית הצדקנית
מרת נחמה דינה
ע"ה ז"ל
נפטרה ביום רביעי פי' משפטים
כ"ב שבט שנת ה'תשמ"ח
תיניצי'ביה'

*

אשתו של - יבלח"ט - כ"ק אדמו"ר שליט"א